

ARCHIVUM, vol. XXX, 1984, 120 p.

Prima parte a celui de-al XXX-lea volum al revistei anuale editate de Consiliul Internațional al Arhivelor este consacrată unei discuții interprofesionale pe o temă a cărei actualitate este subliniată de evoluția accelerată a științei informației: colaborarea dintre Arhive, Biblioteci, Muze și centrele de documentare.

Oscar Gauye, directorul Arhivelor Federale Elvețiene, scrie despre *Specificitatea Arhivelor și convergența cu Bibliotecile, Muzele și centrele de documentare*¹, acestea constituind puncte de convergență ale dovezilor activității umane. Instituții responsabile de păstrarea dovezilor scrise și de diseminarea informațiilor, ele sînt văzute, în același timp, ca specifice și complementare. Fiecare dintre ele își are cîmpul de activitate, concepția despre rolul social și practica propriei. Totuși, legată de obiectivul comun, „specificitatea nu poate fi înțeleasă împotriva perspectivei complementarității — afirmă autorul —, pe cît este de adevărat că însăși rațiunea de cultură implică o reconstrucție comprehensivă a istoriei omenirii“.

După ce definește scopul Arhivelor, natura documentelor, metodele arhivistice îndeobște acceptate și caracteristicile de bază ale operațiunilor arhivistice, autorul tratează despre punctul de vedere arhivist referitor la păstrarea documentelor, comparativ cu celelalte tipuri de instituții vizate. Acesta este momentul cînd concepții unilaterale, dogmatice trebuie să facă loc unei politici de înțelegere bazate pe respect. „aceste instituții avînd lucruri mai bune de făcut, decît să ridice bariere între ele. Este esențial ca ele să satisfacă nevoia resimțită de multe grupuri pentru păstrarea moștenirii culturale“. În încheiere, se precizează că, în interesul general, este de sperat ca spiritul de cooperare să crească, permițînd fiecăruia să beneficieze de experiența celuilalt, slăbind barierele psihologice dintre profesiunile în

cauză, contribuind la satisfacerea cererii publice, scopul principal al instituțiilor care răspund de păstrarea documentelor și de propagarea informațiilor legate de acestea.

Mai bine precizate, *Relațiile dintre Arhive și Biblioteci*² sînt prezentate de B. C. Bloomfield (India), care explică, în primul rînd, trecutul și evoluția celor două instituții, ca și ale personalului specializat folosit. Urmează o expunere a relațiilor Arhive — Biblioteci, despre rolul lor în societatea modernă, o examinare a materialelor (documente și publicații) de care se ocupă fiecare, subliniindu-se metodele specifice. „Se constată — afirmă autorul — că diferențele de metodologie se atenuază pe măsură ce Arhivele și Bibliotecile se ocupă de materiale moderne“, ca exemplu fiind alese datele binare înregistrate pe bandă magnetică, dificultatea tratării acestor noi documente punînd probleme metodologiilor tradiționale ale ambelor instituții.

După ce susține necesitatea unei formări profesionale specializate pentru bibliotecari și pentru arhiviști, autorul încearcă definirea priorităților pentru o acțiune și o cooperare viitoare.

Muzee și Arhive în lumea contemporană și-a intitulat articolul Patrick J. Boylan (Anglia),³ care face o paralelă între profesiunea noastră și cea de muzeograf, fiecare avînd propriul ei domeniu. Ele sînt — din nou — complementare, trebuie să aibă relații strînse, posibile la toate nivelurile, local, național și internațional, pentru că împart în mare măsură o filosofie de bază și o funcție comune.

Finalul primei părți a volumului aparține lui M. J. Dreese (Olanda), care scrie despre *Arhive și documentare*⁴, despre relațiile dintre cele două sectoare care prezintă aspecte parti-

¹ Oscar Gauye, *Spécificité des Archives et convergences avec les Bibliothèques, les Musées et les Centres de documentation*, p. 17—27.

² B. C. Bloomfield, *Relations between Archives and Libraries*, p. 28—38.

³ Patrick J. Boylan, *Museums and Archives in the contemporary World*, p. 39—52.

⁴ M. J. Dreese, *Archives and Documentation*, p. 53—65.

culare. Pentru analiza cauzelor acestei situații se pleacă de la compararea definițiilor noțiunilor „arhivă”, „gestiune a documentelor” și „documentare”.

„Majoritatea documentariștilor — subliniază autorul — nu iau în considerare arhivele propriu-zise ca sursă de informații. Cel mai adesea, ei nu consideră documentare decât pe cea furnizată pe publicații. Pe de altă parte, faptul de a recunoaște că Arhivele sînt surse documentare nu trebuie să conducă la confuzia dintre cele două. Între ele trebuie să existe o cooperare

bine organizată”. Se conturează convingerea că, „sub influența tehnicilor informaticii, atitudinea față de arhive și publicații va deveni în viitor un sistem unic, în care diferențele dintre documentare, publicații și arhive vor dispărea”.

Cea de-a doua parte a volumului prezentat conține indicele alfabetic al revistei „Archivum” de la apariție pînă în anul 1984, un indice pe țări și în fine unul tematic, pe aceeași perioadă.

ALEXANDRU NASTOVICI

JÉVÉLTÁRI KÖZLEMÉNYEK, Budapest, Anii 49—52, nr. 1—2/1979, vol. 1980—1981, nr. 1/1982

„Levéltári Közlemények”, revistă de specialitate a Arhivei Naționale a Ungariei, ce apare în Editura Academiei Ungare, constituie, așa cum rezultă și din numerele recenzate, o importanță tribună de dezbateri și schimb de experiență asupra principalelor aspecte ale activității arhiviste, teoretice și practice, în domeniul ordonării, conservării și valorificării izvoarelor documentare.

Revista acordă o atenție primordială prezentării valorii documentar-istorice a fondurilor și colecțiilor arhiviste. Menționăm studiul lui Borsa Iván asupra *Colecției de documente dinainte de Mohács* (29 august 1526), care a început să fie constituită începînd din anul 1882 și continuă și în prezent (nr. 1/1982, p. 3—9). Baza colecției o constituie cele peste o sută de mii de documente adunate din fondurile și colecțiile păstrate la Arhiva Națională a Ungariei. O altă parte a colecției se compune din fotocopii executate de pe documente microfilmate în arhivele de peste hotare, inclusiv din România. În cadrul schimbului de microfilme cu Arhiva Națională a Ungariei, Institutul de Istorie și Arheologie din Cluj-Napoca a achiziționat un număr important de cadre de pe aceste documente, care, în copie, se află și în colecția de microfilme a Direcției Generale a Arhivelor Statului.

Kállay István semnează un articol care prezintă *Arhivele familiale nobiliare indivizibile*, așa-zisele fideicomisii, importante pentru cercetarea relațiilor agrare, începînd din secolul al XVII-lea (nr. 1/1979, p. 68—91). Studiul cuprinde și o listă a fondurilor fideicomisilor familiale. Fűgedi Elek prezintă *Arhiva familiei Csáky din Sepes-*

mindszent, păstrată la Staatsarchiv din Viena (idem, p. 93—131). Komorovitz L. Bernat se ocupă de *Activitatea Cancelariei maestrului Totolyomosi Árpád János*, arhideacon de Tirnave numit în această funcție în 1355, autorul *Cronicii Tirnavelor*, scrisă în 1359 (vol. 1980—1981, p. 5—9).

Revista publică în traducere, în limba maghiară, studiul Ludmillei Sulitkova despre *Activitatea și personalul Cancelariei lui Andrei al III-lea*, ultimul rege din dinastia arpadiană (nr. 1/1982, p. 33—78). Duka Klára, în articolul *Oficiile de inginerie hidrologică*, (vol. 1980—1981), descrie istoricul acestei instituții specializate (1879—1948) care avea între atribuții lucrările de regularizare a rîurilor, de apărare împotriva inundațiilor, de irigații etc. Asemenea oficii au funcționat în Transilvania la Arad, Aiud, Brașov, Cluj, Maramureș, Oradea, Sibiu și Timișoara.

Un important spațiu se acordă dezbaterii unor probleme de teorie și practică arhivistică. Un loc deosebit îl ocupă amplul studiu al lui Ember Gyözö *Problemele generale ale ordonării arhiviste* (vol. 1980—1981, p. 30—96) care dă o imagine completă asupra organizării Arhivei Naționale a Ungariei, grupării arhivelor pe secții (A/Z), după specificul lor, constituirii fondurilor și colecțiilor arhiviste pe baza principiilor de fondare. Autorul prezintă criteriile principale ce se aplică în arhivistica ungară în lucrările de ordonare și selecționare, instrumentele de evidență contemporane și cele noi care servesc la evidența și cercetarea documentelor. Pentru majoritatea arhivelor s-au publicat inventare în colecția *Levéltári Leltárak* (Inventare

arhivistice), din care majoritatea se află și la Biblioteca Direcției Generale a Arhivelor Statului.

Într-un studiu semnat de Bakács István, scris cu prilejul aniversării a o sută de ani de existență a Arhivei Naționale a Ungariei (1875—1975), se prezintă *Evoluția cantitativă a materialelor documentare păstrate la Arhiva Națională a Ungariei* care era în 1975 de 33506,84 m.l. (vol. 1980—1981).

Revista publică, de asemenea, studii și articole și din alte domenii ale activității arhivistice. Menționăm articolele: Pap Gáborné, *Planul evidenței materialelor arhivelor familiale* (nr. 1/1982, p. 20—33); Sárközi Zoltán, *Arhiva Națională și arhivele curente păstrate la instituții*, (idem, p. 171—219); Maksai Ferenc, *Rezultatele, metodele și problemele prelucrării materialelor de arhivă privind statistica istorică* (nr. 1/1979, p. 51—71).

O serie de studii abordează chestiunea publicării și valorificării documentelor de arhivă. Astfel, Sashegyi Oszkár, în articolul *O sută de ani de activitate editorială a Arhivei Naționale, 1974—1974* (nr. 1/1979, p. 3—21), prezintă domeniile principale spre care este îndreptată activitatea editorială a Arhivei Naționale a Ungariei: inventare arhivistice, izvoare, studii privind istoria instituțiilor, a arhivelor și științele speciale ale istoriei. Müller Veronika semnează articolul *Experiența și perspectivele manualelor arhivistice, instrumente științifice destinate sprijinirii învățămîntului mediu și a predării istoriei în licee* (idem, p. 132). Editarea lor de către arhivele județene are ca scop prezentarea diferitelor aspecte din istoria locală, care să fie integrate în procesul de învățămînt lecțiilor de istorie generală. Benda Kálmán semnează articolul *Trecutul și situația prezentă a izvoarelor istoriei ungare*, partea I-a (nr. 2/1979, p. 163—173), în care prezintă experiența și perspectivele editării seriei *Monumenta Hungariae Historica* ce cuprinde în prezent 120 volume. Belay Victor se ocupă de *Activitatea depusă de Arhiva Națională a Ungariei în anii 1875—1944 pentru transmiterea de informații de valoare istorică sau practică instituțiilor și persoanelor particulare* (nr. 2/1979, p. 187—200); Györfi György prezintă *Regulamentul internațional de editare a documentelor*, reglementat de Comisia Internațională de Diplomatică în ședințele sale de la Roma (1977), Madrid (1978), București (1980), pentru publicarea documente-

lor medievale (vol. 1980—1981, p. 97—109). Pentru activitatea expozițională sînt utile cataloagele expoziției maghiare din Arhiva Secretă a Vaticanului (vol. 1980—1981) și ale expozițiilor organizate de Arhiva Națională a Ungariei (nr. 1/1981).

De asemenea, sînt publicate interesante studii privind istoria instituțiilor și a unor evenimente. Menționăm lucrările: Fallenbüchl Zoltán, *Oficiile de sare din Ungaria în secolul al XVIII-lea* (nr. 1/1979, p. 185—195), cuprinzînd informații asupra ocnelor de sare din Maramureș și Transilvania; Iványosi-Szabo Tibor, *Talerul în Kecskemét, 1627—1711*, (idem, p. 201—224); *Fizicienii (medicii) județeni și orășanești în Ungaria la răsărit secolului al XIX-lea* (nr. 2/1979, p. 291—310); Trocsányi Zsolz, *Subdelegații (Commisio Neoaquistica) și atribuțiile ei în Transilvania* (vol. 1980—1981, p. 171—219). *Neoaquistica Commisio* a fost creată de regele Leopold I în vederea reglementării relațiilor de proprietate în teritoriile recucerite de la turci. În 1715 au luat ființă trei comisii, la Bratislava, Košice și Zagreb. În 1725 se dispune prin lege ca bunurile recucerite (bona neoaquistă) să fie redade proprietarilor. Autorul expune istoricul creării acestei instituții, poziția comisiilor și problemele dezbătute în anii 1719—1745. Ele privesc Transilvania, Oltenia, Banatul, Slovenia și alte teritorii recucerite și îmbrățișează diverse domenii legate de activitatea militară, administrativă și erarială: probleme de proprietate, activitatea minelor de aur, argint, plumb și fier din Transilvania, încasarea trimesei, arandarea proprietăților erariale, aprovizionarea militară, reconstrucția și întreținerea cetăților, situația sanitară, activitatea postală, situația bisericilor greco-unite, greco-neunite și greco-catolice, sprijinirea reformei etc.

Revista publică materiale dedicate științelor speciale ale istoriei. Astfel, în articolul *Concept, impur-original, copie. Peripețiile unui act guvernamental din 1849* (nr. 1/1982, p. 94—110), Varga János face analiza diplomatică asupra instrucțiunii din 26 aprilie 1849 trimise de Kossuth Lajos, prin Dragoș, insurgenților români din tabăra lui Avram Iancu pentru conciliere, comparînd textul păstrat în Arhiva Comitetului Național al Apărării și a Președintelui Locotenentei, cu cel publicat, pentru a stabili dacă este original, concept sau copie. Semnalăm, de asemenea, studiile lui Bertényi Iván: *Cîteva probleme ale heraldicii*

mişcărilor țărănești antifeudale (vol. 1980—1981, p. 221—232), comunicarea delegației ungare la cel de al XV-lea Congres Internațional de Genealogie și Heraldică de la Copenhaga (august 1980), și cel al lui Szabo Péter: *Elemente heraldice și motive triumfale în reprezentarea reginelor și principeșelor* (nr. 1/1982, p. 111—121), care se ocupă de ceremoniile rituale în orânduirea medievală și de simbolurile acestora, punind accent pe reprezentarea epocii lui Gabriel Bethlen.

Nu lipsesc materialele consacrate problemelor depozitării și conservării arhivelor și reprografierii. Borsa Iván, în articolul *Clădirile Arhivei Naționale* (nr. 1/1979, p. 22—50), face o analiză a evoluției preluării și concentrării arhivelor și a creării spațiului de depozitare corespunzător conservării. Același autor se ocupa de *Activitatea Arhivei Naționale a Ungariei, în decurs de un secol, 1874—1974, pentru ocrotirea materialelor documentare* (vol. 1/1980—1981). În articolul *Filmarea documentelor în Arhiva Națio-*

nală a Ungariei în anii 1899—1944 (nr. 1/1982, p. 79—93), Borsa Iván prezintă direcțiile principale ale dezvoltării tehnicii de microfilmare, îndeosebi în ultimii 40 de ani, criteriile de constituire a microfilmotecii, evidența și catalogarea microfilmelor, activitatea secției de reprografiere. Szabó Imre, în articolul *Cercetări în vederea ocrotirii microfilmelor*, prezintă concluziile desprinse din analiza tehnică a unor fenomene dubioase, constatate cu ocazia unei verificări, pe emulsia și suportul unor pelicule, în vederea asigurării condițiilor microclimatice favorabile conservării microfilmelor (idem, p. 122—129).

În fine, revista publică numeroase recenzii ale revistelor și lucrărilor arhivistice și de istorie apărute în țară și peste hotare, bibliografia arhivistică pe anii 1978—1980. Bekényi István prezintă conținutul „Revistei Arhivelor“ pe anii 1977—1978 (nr. 2/1979).

IOȘIF I. ADAM